

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžsk/20/2020
Identifikačné číslo spisu: 8019200428
Dátum vydania rozhodnutia: 28.10.2020
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2020:8019200428.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcov: 1. U. F. L., bytom F. O. XXX/X, D., 2. Q. L., bytom F. O. XXX/X, D., 3. P. D. L., bytom F. O. XXX/X, D., proti žalovanému Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, oddelenie peňažných príspevkov na kompenzáciu ŤZP a posudkových činností Košice, Zádielska 2, Košice, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného č. UPS/US6/SSVODPPKPCI/SOC/2019/3132 zo 04.04.2019, o kasačnej sťažnosti žalobcu proti uzneseniu Krajského súdu v Prešove, č. k. 2Sa/16/2019-74 zo 17.12.2019, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť z a m i e t a .

Účastníkom nárok na náhradu trov kasačného konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

1. Uznesením Krajského súdu v Prešove, č. k. 2Sa/16/2019-74 zo 17.12.2019 krajský súd žalobu žalobcov, ktorou sa domáhali zrušenia rozhodnutia žalovaného č. UPS/US6/SSVODPPKPCI/SOC/2019/3132 zo 04.04.2019 (preskúmané rozhodnutie) v spojení s prvostupňovým rozhodnutím Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny, Prešov č. PO3/APPNĚZP/SOC/2018/83638-2 z 01.10.2018 (prvostupňové rozhodnutie), ako neprípustnú odmietol. Preskúmaným rozhodnutím žalovaný zamietol odvolanie žiadateľa F. L., nar. XX.XX.XXXX a potvrdil prvostupňové rozhodnutie, ktorým žiadateľovi nebol priznaný peňažný príspevok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich so zabezpečením prevádzky osobného motorového vozidla.

2. V odôvodnení uznesenia krajský súd uviedol, že predmetom administratívneho konania pred orgánmi verejnej správy oboch stupňov bol nárok zomrelého F. L. na peňažný príspevok na kompenzáciu jeho ťažkého zdravotného postihnutia, teda sa konalo o jeho právach a právom chránených záujmoch vzhľadom na istú telesnú, zdravotnú danosť. Z ustanovení zákona č. 447/2008 Z. z. vyplýva, že tieto nároky jednak nemožno postúpiť (na iné osoby), že nárok (už priznaný) na tento peňažný príspevok zaniká smrťou, a že v prípade priznania peňažného príspevku na kompenzáciu pred smrťou osoby, ktorá naň mala nárok, sa nevyplácajú ani sumy, ktoré boli splatné, ale nevyplatili sa do dňa smrti tejto osoby.

Evidentne tak v prípade nárokov vyplývajúcich z ustanovenia § 38 ods. 1 písm. b/ bod 2 nie je možné, aby sa iná osoba domáhala správnu žalobou ochrany práv a právom chránených záujmov osoby, ktorá zomrela.

3. Z uvedených skutočností potom vyplýva, že žalobcovia, hoci ide o dedičov po zomrelom F. L., nie sú osobami oprávnenými podať správnu žalobu v tejto veci. S istým zjednodušením vyjadrené sa ňou v podstate domáhali zrušenia napadnutých rozhodnutí a následného pozitívneho rozhodnutia orgánov verejnej správy o existencii konkrétneho nároku osoby (ktorá už nežije) v čase kedy ešte žila.

4. Z citovanej zákonnej úpravy vyplýva, že aj v prípade, ak osoba mala konkrétny nárok priznaný, tento nárok zanikol smrťou oprávnenej osoby. Teda nebolo možné preniesť ani nárok, ani právo uplatniť procesný nástroj na domáhanie sa takéhoto nároku na iné osoby. V tejto veci však bolo orgánmi verejnej správy dokonca rozhodnuté, že nárok ani nevznikol. Preto ak pri priznanom nároku a neskoršej smrti oprávnenej osoby nedochádza k prechodu jeho niekdajšieho nároku a ani žiadneho procesného nástroja na jeho uplatňovanie na iné osoby, o to viac to platí, ak k priznaniu nároku ani nedošlo. V takom prípade nemožno preniesť procesné právo uplatniť procesný nástroj na iné osoby (hoci predtým bol uplatniteľný osobou, ktorej nárok sa skúmal), lebo by sa ním domáhali nároku, ktorý už nepatrí nikomu.

5. Krajský súd nesúhlasil s názorom žalobcov, že vec sa má spravovať normami občianskeho práva hmotného. Dotknutý nárok zomrelého F. L. nijako nevyplýval z noriem občianskeho práva, ale išlo o inštitút práva sociálneho zabezpečenia, ktoré je súčasťou verejného práva, a tak rozdiely v konkrétnych princípoch súvisiacich s prechodom práv medzi nositeľmi práv sú prítomné, a tento je jeden z nich. Explicitne zákon č. 447/2008 Z. z. stanovuje, že niektoré nároky sú nepostupiteľné, teda (odlišne od noriem občianskeho práva hmotného) vylučuje sukcesiu konkrétne do niektorých práv kedysi oprávnených osôb. Na tom už nič nemení skutočnosť, že k úmrtiu oprávnenej osoby došlo počas plynutia lehoty na podanie správnej žaloby, ktorú mala k dispozícii osoba domáhajúca sa nároku podľa osobitného zákona.

6. Proti uzneseniu krajského súdu podali žalobcovia (ďalej aj „sťažovatelia“) kasačnú sťažnosť z dôvodu, že krajský súd nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci a podanie bolo nezákonne odmietnuté. Za nesprávne považujú sťažovatelia právne posúdenie krajského súdu v tom zmysle, že žalobcovia (hoci ide o dedičov po neb. F. L.) nie sú osobami oprávnenými podať správnu žalobu v tejto veci. Sťažovatelia súhlasia s názorom žalovaného a krajského súdu v tom, že nároky F. L. st. nemožno postúpiť, resp. už priznaný nárok zaniká smrťou, a že v prípade priznania peňažného príspevku na kompenzáciu pred smrťou osoby, ktorá naň mala nárok, sa nevypláca (rovnako tak ani splatné sumy nevyplatené do dňa smrti osoby). Majú za to, že zmyslom zákona č. 447/2008 Z. z. je, aby sa príspevky vyplátili iba zdravotne ťažko postihnutej osobe a právo na príspevky sa nededí ani na príspevky nemajú nárok právni nástupcovia. Žalobcovia nemajú záujem o príspevky na kompenzáciu ŤZP F. L. st. a sú si vedomí, že aj v prípade zmeny rozhodnutí by im príspevky neboli vyplatené. To však podľa ich právneho názoru nič nemení na univerzálnej sukcesii do procesného práva podať správnu žalobu v sociálnych veciach, ktoré právo vzniklo F. L. st..

7. Sťažovatelia poukázali na ust. § 6 zákona č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci, podľa ktorého je predpokladom na uplatnenie nároku na náhradu škody zrušenie alebo zmena nezákonného rozhodnutia. Sťažovatelia majú za to, že F. L. nezákonnými rozhodnutiami správnych orgánov vznikla škoda, na ktorej náhradu mu za života vzniklo právo, ktoré v zmysle Občianskeho zákonníka prechádza na dedičov. Bez toho, aby došlo k zrušeniu nezákonných rozhodnutí správnych orgánov, nie je možné podniknúť kroky k náhrade škody. S touto argumentáciou sa podľa sťažovateľov krajský súd nevysporiadal. Ak by sa akokoľvek nezákonné rozhodnutie nedalo podrobiť prieskumu po smrti (pôvodne) oprávnenej osoby, išlo by o absurdný výklad právnych predpisov. V takomto prípade by len náhoda - smrť osoby, znamenala, že nezákonné rozhodnutie nie je možné zrušiť pre nezákonnosť.

8. Podľa sťažovateľov je možné zrušiť nezákonné rozhodnutie a v nových rozhodnutiach skonštatovať nárok F. L. st. na príspevky, avšak tie sa nevyplatia pre vyššie uvedené prekážky podľa zákona č. 447/2008 Z. z., pričom už samotná konštatácia nezákonnosti rozhodnutí bude pre pozostalých satisfakciou. Právni nástupcovia by tiež mohli zvážiť prípadne ďalšie právne kroky, napr. uplatnenie práva na náhradu škody, ktorá by sa stala predmetom dedičského konania o novoobjavenom majetku. Rovnako sťažovatelia videli pochybenie krajského súdu v tom, že žalobu žalobcov doručil žalovanému na vyjadrenie a repliku poslal na vyjadrenie žalobcom, teda začal vo veci konanie napriek tomu, že následne rozhodol o odmietnutí žaloby.

9. Žalovaný sa v celom rozsahu stotožnil s odôvodnením uznesenia krajského súdu.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 11 písm. g/ zákona č. 162/2015 Z. z. (ďalej len „SSP“) napadnuté uznesenie krajského súdu preskúmal bez pojednávania v súlade s § 455 SSP a dospel k záveru, že kasačná sťažnosť žalobcu bola podaná nedôvodne, a preto je potrebné ju zamietnuť.

11. Podľa § 2 ods. 2 SSP každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

12. Podľa § 49 ods. 1 zákona č. 447/2008 Z. z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 447/2008 Z. z.) nárok na peňažný príspevok na kompenzáciu nemožno postúpiť.

13. Podľa § 49 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. nárok na peňažný príspevok na kompenzáciu zaniká dňom smrti fyzickej osoby, ktorej sa poskytoval.

14. Podľa § 49 ods. 3 zákona č. 447/2008 Z. z., ak sa peňažný príspevok na kompenzáciu priznal pred smrťou fyzickej osoby, splatné sumy, ktoré sa nevyplatili do dňa jej smrti, sa nevyplatia. To neplatí na peňažný príspevok na osobnú asistenciu za hodiny osobnej asistencie vykonané a nevyúčtované do dňa smrti fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím, ktorý sa vyplatí osobnému asistentovi.

15. Podľa § 98 ods. 1 písm. g/ SSP správny súd odmietne žalobu, ak je neprípustná.

16. Podľa § 461 SSP kasačný súd zamietne kasačnú sťažnosť, ak po preskúmaní zistí, že nie je dôvodná.

17. Žalobcovia sa podanou žalobou domáhali, aby súd zrušil rozhodnutie žalovaného, ktorým nebol priznaný nárok na kompenzáciu zvýšených výdavkov súvisiacich s prevádzkou motorového vozidla F. L., nar. XX.XX.XXXX, ktorý zomrel dňa XX.XX.XXXX. Cieľom úpravy právnych vzťahov uvedených zákone č. 447/2008 Z. z. je podpora sociálneho začlenenia fyzickej osoby s ťažkým zdravotným postihnutím do spoločnosti za jej aktívnej účasti pri zachovaní jej ľudskej dôstojnosti za podmienok a v oblastiach ustanovených týmto zákonom. Z ustanovenia § 49 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. je zrejmé, že nárok na peňažný príspevok na kompenzáciu zaniká smrťou fyzickej osoby. Neprechádza teda na dedičov, pretože prechod takéhoto nároku na dediča by bol v rozpore s uvedeným cieľom právnej úpravy.

18. Kasačný súd považuje za správny názor krajského súdu, že vzhľadom na zánik nároku na príspevok (v prípade jeho priznania) nemohlo prejsť na žalobcov ani procesné právo podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia správneho orgánu, ktorým uvedený príspevok nebol priznaný. Vzhľadom na to, že žiadateľ o dávku zomrel, by nebolo možné po zrušení predmetného rozhodnutia vykonať nové správne konanie ani posúdenie zdravotného stavu žiadateľa, ktoré je predpokladom pre vydanie správneho rozhodnutia vo veciach príspevkov na kompenzáciu.

19. Neobstojí tvrdenie žalobcov, že rozhodnutie musí byť preskúmané, pre ich možný bližšie neurčený nárok na náhradu škody podľa zákona č. 514/2003 Z. z.. Pri posúdení aktívnej legitímácie správny súd vychádza z ust. § 2 ods. 2 SSP, teda či práva žalobcov boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím správneho orgánu. Žalobcom by nárok na požadovaný príspevok nemohol byť priznaný ani v novom administratívnom konaní, pretože vzhľadom na ust. § 49 ods. 2 zákona č. 447/2008 Z. z. prípadný nárok na príspevok zanikol. V tomto smere teda do ich práva vydaným preskúmaným rozhodnutím nemohlo dôjsť. Nároku na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím podľa zákona č. 514/2003 Z. z. je možné sa domáhať v rámci civilného konania. Nemôže byť predmetom konania v správnom súdnictve. Správny súd nemôže v tomto konaní posudzovať existenciu alebo neexistenciu nároku na náhradu bližšie nešpecifikovanej škody, ktorej by sa žalobcovia teoreticky mohli domáhať podľa zákona č. 514/2003 Z. z.. Preto podľa názoru kasačného súdu nemožno na takomto abstraktnom nároku založiť ani ich aktívnu legitímáciu.

20. Vzhľadom na to dospel kasačný súd k rovnakému názoru ako krajský súd, že v prípade žalobcov nejde o osoby v zmysle ust. § 2 ods. 2 SSP, ktorých práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, a preto nie sú oprávnení podať žalobu o preskúmanie rozhodnutia žalovaného.

21. Čo sa týka procesného postupu krajského súdu, ktorý žalobcovia namietali, kasačný súd poukazuje na to, že v zmysle ust. § 98 SSP je možné odmietnuť žalobu aj po tom, ako súd vykoná určité procesné úkony na zistenie, či sú splnené podmienky za ktorých môže konať. Nie je vylúčené, aby sa skutočnosť, že žalobu podal účastník, ktorého práva v danej veci neboli dotknuté, objasnila až v priebehu súdneho konania. Preto ani túto námietku kasačný súd nepovažoval za relevantnú.

22. Vzhľadom na uvedené považoval kasačný súd kasačnú sťažnosť za nedôvodnú a rozhodol podľa § 461 SSP tak, že kasačnú sťažnosť žalobcu zamietol.

23. O trovách kasačného konania rozhodol kasačný súd podľa § 167 ods. 1 a § 168 v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že nepriznal účastníkom náhradu trov tohto konania, keďže žalobcovia v tomto konaní neboli úspešní a žalovanému právo na náhradu trov v konaní pred správnymi súdmi zásadne neprináleží.

24. Toto uznesenie kasačného súdu bolo prijaté pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu n i e j e prípustný opravný prostriedok.